

Martyna Król

Koło Naukowe Bibliotekoznawców
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: martynakr1996@gmail.com

Katarzyna Szmidt

Koło Naukowe Bibliotekoznawców
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: kasiaszmidt@interia.eu

Uroczystość nadania imienia Profesora Jerzego Ratajewskiego Czytelni i Wypożyczalni Bibliologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (Katowice, 25 kwietnia 2017 r.)

25 kwietnia 2017 r. w Sali Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach odbyła się uroczystość nadania imienia Profesora Jerzego Ratajewskiego Czytelni i Wypożyczalni Bibliologicznej UŚ, zorganizowana przez Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej. Liczne grono uczestników: dyrektorów instytutów bibliotekoznawstwa i informatyki naukowej, kierowników bibliotek, wykładowców, studentów oraz rodzinę prof. J. Ratajewskiego powitał dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego, Jacek Tomaszczyk. Sesja naukowa rozpoczęła się od wystąpienia Joanny Kamińskiej, która dokonała prezentacji sylwetki J. Ratajewskiego. We wstępnej części prelegentka przypomniała uczestnikom uroczystości kilka najważniejszych dat i faktów z jego życia. J. Ratajewski ukończył studia historyczne na Uniwersytecie Ja-

giellońskim w Krakowie, uzyskując w 1952 r. tytuł magistra filozofii w zakresie historii. W 1960 r. podjął pracę w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu, a 8 lat później doktoryzował się, przedstawiając monografię opolskiego czasopisma „Nowiny” (1911–1939; promotorem pracy był prof. dr Antoni Knot). Dalsza kariera zawodowa i naukowa J. Ratajewskiego związana była ze Śląskiem. W 1971 r. w wyniku konkursu został powołany na stanowisko dyrektora Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Dokonał reorganizacji placówki, wzbogacił znacząco jej działalność, dzięki czemu zyskała ona pełen wymiar biblioteki uczelnianej. Przygotował nowoczesny projekt uniwersyteckiej sieci bibliotecznej, zmierzając do zwiększenia skuteczności jej działania – niestety, pomysł ten nie znalazł uznania ówczesnego kierownictwa Uniwersytetu i nie doczekał się realizacji. W 1973 r. postulował uruchomienie w Katowicach studiów bibliotekarskich oraz zainicjował opracowanie podręcznika bibliotekarstwa dla studentów (*Biblioteka*. Cz. 1–2, Katowice, 1976–1978). W 1985 r. uzyskał habilitację na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego na podstawie pracy *Biblioteki naukowe i fachowe oraz ośrodki informacji naukowo-technicznej w komunikacji społecznej* (Katowice, 1982) nagrodzonej przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ważnym dla śląskiego bibliotekoznawstwa momentem był rok 1991 – Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej zyskał wówczas rangę instytutu, a w jego strukturze prof. J. Ratajewski zorganizował Zakład Metodologii Bibliotekoznawstwa i Bibliotekarstwa, którym kierował do 1997 r. Prelegentka przedstawiła także dorobek naukowy i dydaktyczny prof. J. Ratajewskiego – wypromował on 2 doktorów, ponad 100 magistrantów, a jego spuścizna publikacyjna liczy ponad 140 prac naukowych. Na podstawie analizy bibliometrycznej prac J. Ratajewskiego zaprezentowała 3 obszary jego zainteresowań naukowych: informację naukową, prasoznawstwo i bibliotekoznawstwo. Wśród najważniejszych osiągnięć publikacyjnych wymieniła pracę *Wybrane problemy metodologiczne informologii nauki* (Katowice, 1994). W 1997 r. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich przyznało mu za nią Nagrodę Naukową im. Adama Łysakowskiego. Prelegentka przytoczyła również opinie recenzentów prac prof. J. Ratajewskiego, w tym Zbigniewa Żmigrodzkiego, który na łamach „Gazety Uniwersyteckiej UŚ” zamieścił wspomnienie o nim.

Następnie zaproszeni goście wygłosili referaty poświęcone problematyce metodologii, która była głównym obszarem zainteresowań prof. J. Ratajewskiego. Jako pierwsza wystąpiła Ewa Głowacka (Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) z referatem *Badania jakości bibliotek* dotyczącym zagadnień

badania jakości w bibliotece. Autorka przyznała, że duży wpływ na jej zainteresowania badawcze wywarła książka prof. J. Ratajewskiego *Biblioteki naukowe i fachowe oraz ośrodki informacji naukowo-technicznej w komunikacji społecznej* (Katowice, 1982). W swoim wystąpieniu skoncentrowała się na problematyce badania jakości (w porządku systematycznym) i przedstawiła główne obszary tych badań w bibliotece: funkcjonalność produktów bibliotecznych oraz procesów tradycyjnych i elektronicznych, ocena jakości usług oraz ocena wpływu, wartości bibliotek i jej usług. E. Głowacka omówiła także kilka projektów i inicjatyw związanych z badaniem funkcjonalności bibliotek, m.in. rozwijaną w Polsce od 2014 r. Analizę Funkcjonowania Bibliotek (AFB).

Drugi referat, *Wybrane koncepcje metodologiczne organizacji wiedzy*, wygłosiła Barbara Sosińska-Kalata, kierownik Katedry Informatologii zorganizowanej na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka zaakcentowała zasługi prof. J. Ratajewskiego dla rozwoju informacji naukowej. Za najważniejszą w tym zakresie i w dużej mierze nadal aktualną uznała wspomnianą już publikację *Wybrane problemy metodologiczne informologii nauki*. Meritum wystąpienia B. Sosińskiej-Kalaty stanowiły zagadnienia metodologii w obszarze subdyscypliny informatologii – organizacji wiedzy.

Po części naukowej uroczystości odbyła się sesja wspomnieniowa zainaugurowana przez J. Kamińską, która, cytując fragment wypowiedzi Z. Żmigrodzkiego, zwróciła szczególną uwagę na przydomek nadany J. Ratajewskiemu przez studentów: „Uśmiechnięty Profesor”. Ukazując sylwetkę prof. J. Ratajewskiego jako osoby pogodnej, przypomniała jego zamiłowanie do limeryków opisujących współpracowników (np. *Oda do habilitowanego* skierowana do Z. Żmigrodzkiego, który napisał z kolei *Odpowiedź na odę*).

Następnie głos zabrali pracownicy Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Krystyna Heska-Kwaśniewicz, Elżbieta Gondek, Irena Socha, Teresa Wilkoń, Jolanta Szulc i Jerzy Reizes-Dzieduszycki wspominali pracę z prof. J. Ratajewskim oraz anegdoty z nim związane. Z opowieści wyłoniła się interesująca osobowość Profesora. Jako naukowca wyróżniała go ogromna erudycja, wszechstronna wiedza i dążność do pewnej interdyscyplinarności uprawianego przez siebie bibliotekarstwa; jako bibliotekarza – duże zrozumienie dla potrzeb czytelników; jako nauczyciela – życzliwość wobec studentów i współpracowników. Prof. J. Ratajewskiego cechowała także serdeczność, duży dystans do siebie i ogromne poczucie humoru.

Spotkanie było okazją do refleksji nad obecnością zagadnień metodologii nauki w bibliotekoznawstwie i informatologii, do wymiany

doświadczeń oraz dyskusji o aktualnych problemach i prowadzonych badaniach w bibliotekach. Uczestnicy mogli również zwiedzić Czytelnię i Wypożyczalnię Bibliologiczną im. Profesora Jerzego Ratajewskiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.